

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Pavλίna Brzobohatá:

„Jednou z mých priorit je také zlepšení spolupráce s akademickou sférou.“

V roce 2024 plánujeme menší ústup z množství rekonstrukcí předešlých let.

Jakub Vostoupal:

„Očekávám, že s postupující digitalizací veřejné správy, zhoršující se bezpečností kyberprostoru a příchodem nového zákona význam kybernetické bezpečnosti zásadně poroste.“

Nejvyšší soud se již popáté zapojil do Noci práva.

Soudci Nejvyššího soudu se zúčastnili mezinárodní konference na téma *Odpovědnost z provozu dopravních prostředků.*

ÚVODNÍ SLOVO

PŘEDSEDY NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Zásadní změnou, se kterou jsme vstoupili do dalšího roku, je změna v čele občanskoprávního a obchodního kolegia. Pavlína Brzobohatá bude navazovat na vynikající práci Jana Eliáše, který byl v čele kolegia posledních pět let. Touto cestou bych mu rád poděkoval a vyjádřil uznání za skvělé výsledky, díky kterým se například významně snížila průměrná doba vyřízení civilních dovolání ze 160 na 140 dní. Změna v čele kolegia představuje příležitost k novým přístupům a inovacím. Jaké cíle a představy o fungování civilního kolegia má Pavlína Brzobohatá, to se dozvíte z rozhovoru v předkládaném čísle našeho čtvrtletníku.

Kybernetická bezpečnost se stala klíčovým prvkem moderní společnosti, který představuje pro justiční systémy bezprecedentní výzvy. Jsem proto velmi rád, že se tým kolegů nově rozrostl o správce kybernetické bezpečnosti Jakuba Vostoupala. Jak si můžete přečíst na následujících stránkách, bezpečnostní opatření mají, spolu s proškolením zaměstnanců, ve veřejném sektoru stále důležitější roli.

Nejvyšší soud patří mezi instituce, které se už od úvodního ročníku aktivně zapojují do pestrého programu Noci práva. Návštěvníci, kteří zavítali do budovy Nejvyššího soudu 6. března, měli možnost besedovat s našimi soudci trestního kolegia Martou Ondrušovou nebo Radkem Doleželem, z civilního kolegia pak s Petrem Vojtkem a místopředsedou Nejvyššího soudu Petrem Šukem. Těší mě, že je o tuto akci každoročně velký zájem, letos téměř dvojnásobný oproti předchozím ročníkům.. Díky Noci práva máme jedinečnou příležitost přivítat u Nejvyššího soudu širokou veřejnost a zprostředkovat jí význam a fungování našeho soudního systému.

Závěrem mi dovoluji zmínku o plánované instalaci solárních panelů na střechu budovy soudu. V letošním roce chystáme vypracování studie, která nám poskytne technickou a ekonomickou analýzu zahrnující náklady na instalaci, provoz a údržbu fotovoltaiky. Věřím, že případnou instalací solárních panelů snížíme celkové provozní náklady a přispějeme k ekologičtějšímu provozu našeho soudu.

Petr Angyalossy

ROZHOVOR

Pavlína Brzobohatá

předsedkyně občanskoprávního
a obchodního kolegia

- Vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze.
- Soudkyně byla jmenována v roce 1993.
- Jejím prvním působištěm byl Okresní soud v Ostravě, od roku 2004 působila u Krajského soudu v Ostravě.
- Soudkyně civilního kolegia Nejvyššího soudu se stala v roce 2011.
- Od 1. 1. 2024 je předsedkyně občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu.
- Specializuje se na rozhodování ve věcech společností vlastníků bytových jednotek a nájemních sporů.

Ve funkci předsedkyně občanskoprávního a obchodního kolegia jste teprve od ledna, co byly první kroky, případně opatření, které jste v této funkci podnikla?

Přestěhovala jsem se do nové kanceláře (smích). Žádná velká opatření nebylo třeba přijímat, činila jsem jen běžné kroky související se začátkem nového roku – příprava ročenky, kontrola výkazů za uplynulý rok, kontrola stavu neskončených věcí v občanskoprávním a obchodním kolegiu starších časových řad, kterých naštěstí stále ubývá.

Je občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu aktuálně v dobré kondici?

Myslím si, že ano, občanskoprávní a obchodní kolegium funguje dobře, samozřejmě vždycky se dá něco vylepšit. S nadsázkou by se dalo říct, že můžeme rozhodovat ještě kvalitněji a s ještě menším počtem tzv. nedodělků.

Jak hodláte posílit efektivitu soudního systému například v oblasti občanského a obchodního práva jako nově jmenovaná předsedkyně občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu?

Obávám se, že tak širokou pravomoc nemám. Hlavním úkolem Nejvyššího soudu je sjednocovat judikaturu, aby každý, kdo se obrátí se svým problémem na soud, mohl na základě našich rozhodnutí předvídat výsledek sporu a aby rozhodnutí soudů nižších stupňů byla v celé republice v typových sporech stejná. Budu se snažit, aby soudci občanskoprávního a obchodního kolegia měli co nejlepší podmínky pro svou práci.

Které konkrétní problémy v oblasti civilního práva vnímáte jako nejnaléhavější?

Myslím si, že civilní právo nečelí v současné době nějakým akutním problémům a výzvám. Za deset let účinnosti nového občanského zákoníku a zákona o obchodních korporacích soudy aplikovaly

Pavlína Brzobohatá u pamětní desky profesora Vážného.

a vyložily řadu jejich ustanovení, což velkou mírou přispělo k právní jistotě, samozřejmě ještě spousta práce soudy, včetně Nejvyššího soudu, při jejich výkladu čeká. V občanském soudním procesu se budou nepochybně i nadále diskutovat např. otázky poučovací povinnosti, koncentrace řízení, doručování apod.

Je také řada zajímavých oblastí souvisejících s problémy dnešní doby, které nejsou, ať již judikatorně, nebo legislativně propracované, jako např. otázka zachování písemné formy právních jednání při komunikaci prostřednictvím mailů, SMS zpráv apod., otázky související s náhradním mateřstvím, komunitním bydlením nebo z mé specializace je to třeba úprava krátkodobých nájmu (např. Airbnb), tam legislativu i soudy čeká ještě hodně zajímavé práce.

I když doba je překotná, stejně jako vývoj různých technologií, a soudy na ně musí reagovat a pracovat s novinkami, které doba přináší, přeci jen mezilidské vztahy a spory, které z nich vyplývají,

jsou ve svém základu pořád stejné a pro jejich řešení je stabilita a předvídatelnost více než žádoucí. Myslím si, že justice by měla být v tom dobrém slova smyslu konzervativní, stabilita je součástí její kvality. Ne každá změna je vždycky k lepšímu.

Co považujete za svoji hlavní prioritu v čele občanskoprávního a obchodního kolegia?

Nepochybně otázku obsahu Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek. Jednou za měsíc občanskoprávní a obchodní kolegium projednává a schvaluje k publikaci ve Sbírce významná rozhodnutí vydaná v posledním období. Mám za to, že je na čase se zamyslet nad tím, jakou roli má Sběrka v dnešní době, kdy všechna rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou zveřejňována na jeho webové stránce, a jaká rozhodnutí by vůbec měla být ve Sbírce publikována. To bude úkol také pro členy evidenčního senátu, který připravuje podklady pro zasedání kolegia.

V roce 2019 obdržela Pavlína Brzobohatá Randovu medaili.

Jednou z mých priorit je také zlepšení spolupráce s akademickou sférou. K rozhodnutím, která jsou každý měsíc projednávána na zasedání kolegia, se mohou vyjádřit různá připomínková místa, jejich postřehy a připomínky jsou zdrojem cenných poznatků, které často rozvinou diskusi, ale právě z akademické sféry jich v poslední době mnoho není, přitom častější reakce z jejich strany by byla nepochybně žádoucí. Bude třeba zamyslet se nad formou další, těsnější spolupráce.

V neposlední řadě bych také byla ráda, kdyby rozhodnutí na internetových stránkách Nejvyššího soudu byla přehledně seřazena rovněž podle specializací, včetně právních vět. Pokud by se to podařilo, mohlo by být vyhledávání našich rozhodnutí ještě o něco uživatelsky více komfortní.

Je aktuální úprava přípustnosti dovolání adekvátní? Často se například hovoří o jistém rozšíření v oblasti rodinného práva, u něhož v jistém smyslu „supluje“ roli třetí instance Ústavní soud. Naopak v případech přílišného otevření dovolacího přezkumu by zase hrozilo přetížení dovolacího řízení, jemuž Nejvyšší soud čelil před několika lety, existuje zde nějaká „zlatá střední cesta“?

Budeme-li se bavit o rodinném právu, pak současný stav nepochybně neodráží odlišné kompetence a úkoly Ústavního a Nejvyššího soudu. Tím, že dovolání v této oblasti není prakticky

přípustné, judikaturu místo Nejvyššího soudu sjednocuje Ústavní soud. To neodpovídá jeho roli a není to ani systémové. Z těchto důvodů by z mého pohledu bylo správné, kdyby se dovolání v oblasti rodinného práva rozšířilo.

Jde-li obecně o rozsah dovolacího přezkumu, pak osobně jsem sice příznivcem široké přípustnosti dovolání, nejde však o „černobílý“ problém a hledání oné „zlaté střední cesty“ je poměrně složité. Změny je třeba pečlivě vážit tak, aby bylo respektováno postavení Nejvyššího soudu, který v žádném případě není a neměl by být řádnou třetí instancí, musí být i nadále zachováno, že dovolání je opravdu jen mimořádný opravný prostředek, v rámci kterého se řeší toliko právní otázky. Zahlcení Nejvyššího soudu extrémním počtem dovolání by vedlo k oslabení jeho role při sjednocování judikatury, což by stabilitě rozhodování soudů neprospělo a v konečném důsledku by to bylo horší než současná úprava. Jednou z možných cest, jak rozšířit dovolání a zároveň umožnit Nejvyššímu soudu, aby zůstal mimořádnou instancí a plnil tak svou roli, je, že by odůvodňoval jen meritorní rozhodnutí, tedy že by nemusel odůvodňovat rozhodnutí, v nichž žádnou otázku věcně neřeší, a proto dovolání odmítá.

Jak vnímáte poměr mezi výkonem „běžné“ soudcovské funkce a úkoly předsedkyně kolegia?

To zatím nejsem úplně schopná posoudit, počítám s tím, že úkoly spojené s vedením kolegia nějaký čas zaberou, ale i tak mi doufám zbude dost prostoru na mou dosavadní práci. Podle rozvrhu práce mám teď asi o polovinu méně nových věcí než mé kolegyně v soudním oddělení, tak uvidíme, jak to půjde.

Prozradíte nám i své koníčky, jak relaxujete?

Ráda plavu, hraju tenis, volejbal, jezdím na kole nebo chodím po horách, cestuji po blízkých i dalekých krajích, velkou relaxací po práci je pro mě vaření. A když je čas a příležitost, tak si ráda spím a klidně celý den strávím v posteli s knížkou. V poslední době si s manželem užíváme také hlídání vnučat a už se těšíme, až všechny sportovní aktivity budou moci dělat s námi.

Děkuji za rozhovor, Gabriela Tomíčková

ROK 2024 BUDE PRO NEJVYŠŠÍ SOUD OBDOBÍM PLÁNOVÁNÍ A REALIZACÍ MENŠÍCH INVESTIČNÍCH AKCÍ

Návrh umístění fotovoltaických panelů na střeše budovy Nejvyššího soudu.

V roce 2024 plánujeme menší ústup z hektické doby předešlých let, kdy jsme v podstatě od roku 2019 do roku 2023 u Nejvyššího soudu stále něco bourali, obnovovali, vyměňovali a budovali. Ať už to byl Sál Františka Vážného, nová okna v celé budově nebo klimatizace, a také další počet menších akcí spočívajících v rekonstrukcích zejména kancelářských prostor Nejvyššího soudu. Proto je rok 2024 spíše rokem plánování na další období. To však neznamená, že bychom v rámci investiční činnosti byli nečinní, prostor je využit pro chystání věcí menšího charakteru nebo přípravu některé z větších investic. Například koncem roku 2023 jsme si nechali zpracovat energetický audit budovy Nejvyššího soudu, který přinesl některé zajímavé poznatky a navrhnul řešení pro snižování energetických nákladů budovy.

Jedním z hlavních navrhovaných opatření je zateplení celé budovy Nejvyššího soudu, což vzhledem k památkové ochraně budovy bude velmi zdlouhavý proces a také, s ohledem na velikost budovy, poměrně nákladná investice. Proto bychom chtěli v roce 2024 připravit některé z dalších navržených opatření vyplývajících z energetického auditu, a to studii a poté i instalaci fotovoltaické elektrárny na střechu budovy spojenou s úpravou rozvodů teplé vody v 7. nadzemním podlaží budovy.

V současné době není budova Nejvyššího soudu osazena fotovoltaickou elektrárnou, ale její poloha a další podmínky toto umožňují. Vypracování studie pro fotovoltaickou elektrárnu je nezbytné z několika klíčových důvodů, které zohledňují technické, ekonomické a environmentální faktory. Prvním důvodem je technická analýza a zhodnocení proveditelnosti. Studie poskytne podrobný pohled na technické aspekty instalace fotovoltaické elektrárny, jako jsou rozměry střechy, orientace budovy, energetický výkon potřebný pro pokrytí potřeb kancelářského prostoru, vhodnost solárního systému pro dané podmínky a v neposlední řadě i pohled orgánů památkové ochrany. Solární moduly totiž nesmí narušit ráz budovy. Řešením by byly solární panely nižší, které mají výhodu, že nejsou umístěny pouze jedním směrem, ale jsou strukturovány tak, aby zachytávaly sluneční světlo po celý den. Důkladná technická analýza

Vstupní dveře budovy Nejvyššího soudu z roku 1931 si již zaslouží renovaci.

pomůže identifikovat možné výzvy a optimalizovat design pro maximální efektivitu. Druhým klíčovým aspektem je ekonomická analýza. Studie nám poskytne odhad nákladů na pořízení, instalaci a provoz fotovoltaické elektrárny, stejně jako odhad budoucích úspor na energii. To umožní zhodnotit návratnost investice a posoudit finanční výhody v průběhu času. Kromě toho může studie identifikovat dostupné dotace a finanční stimuly, které mohou dále zvýšit atraktivitu investice. Posledním, ale neméně důležitým důvodem, je environmentální aspekt, který je důležitý nejen pro společnosti či úřady, které mají zájem o udržitelný rozvoj a odpovědnou environmentální politiku, ale i pro Nejvyšší soud, který tak může ukázat, že ekologicky šetrná opatření jdou realizovat i ve veřejných institucích. Instalace fotovoltaické elektrárny na střechu kancelářské budovy tak představuje mnoho výhod, které spočívají v ekonomických, ekologických a energetických aspektech.

Klíčovým bude po vypracování studie získání investičních prostředků ze strany Ministerstva spravedlnosti a případně z některých navržených dotačních titulů. Jedná se o administrativní proces, který také nějakou dobu trvá, proto neočekávám, že by se nám letos podařilo fotovoltaiku zprovoznit, spíše jen připravit, zajistit financování, vyprojektovat a opatřit příslušná úřední povolení.

Mimo investiční akce, jako je fotovoltaická elektrárna, a případné investiční nákupy v oblasti IT či dalšího vybavení soudu, které vyplynou z potřeb a provozu, nás v letošním roce čeká také pokračování v rekonstrukčních pracích na interiéru budovy. Plánujeme přiblížit se k závěru s rekonstrukcemi soudcovských kanceláří a pokračovat s rekonstrukcemi kanceláří administrativy, kterých nám ještě pár zbývá, abychom se dostali na standard, který nabízí přístavba budovy Nejvyššího soudu z roku 2019. Větším renovačním počinem bude v letošním roce zamýšlená rekonstrukce zasedací místnosti č. 228, kde se pořádají školení a jednání. V současné době se zpracovávají návrhy a vizualizace tak, aby mohlo být rozhodnuto o realizaci. Rekonstrukce by měla zohlednit funkčnost i vzhled, který by korespondoval s funkcionalistickým stylem budovy. Dále nás čeká nezbytná oprava izolace, která by řešila problém se zatékáním srážkové vody do prostor 1. podzemního podlaží, a také bychom se chtěli věnovat opravě, resp. rekonstrukci vstupních dveří. Tato ale vyžaduje konzultace s památkáři a je i obrovským problémem najít zhotovitele, který by byl ochoten se takové práce ujmout. Vypadá to, že snad někoho takového nalezneme, jednání jsou na začátku.

Mimo uvedené plánované činnosti se jistě vyskytnou během roku i neplánované větší opravy, např. vodovodního potrubí, které je na hranici životnosti, a proto čím dál častěji dochází k poruchám a praskání, což zaměstnanci jistě sami v budově poznají zejména podle vysychajících skvrn na zdivu, nebo další drobné závady spojené s provozem budovy staré přes 90 let.

Je tedy zřejmé, i přes to, co bylo řečeno v úvodu, že plánovaný ústup je spíše strategickým než živelným a i v roce 2024 budou soudci a zaměstnanci během pracovní doby „drobně“ rušení nebo omezení probíhajícími pracemi, které náš soud ale budou dělat lepší, možná i hezčí, ale určitě takový, který bude vytvářet vhodnější podmínky k práci.

Roman Krupica
ředitel správy soudu

ROZHOVOR

Jakub Vostoupal

správce kybernetické bezpečnosti

Vaše funkce správce kybernetické bezpečnosti vznikla u Nejvyššího soudu teprve nedávno, přestože téma kybernetické bezpečnosti zase tak nové není. Čím si vysvětlujete časovou prodlevu ve vytvoření Vaší specifické pracovní pozice?

V prvé řadě je nutné zmínit, že Nejvyšší soud není povinným subjektem podle zákona o kybernetické bezpečnosti tak dlouho jako jiné subjekty, k určení vlastně došlo až po novelizaci vyhlášky o významných informačních systémech, a kybernetická bezpečnost ve smyslu plnění zákonných požadavků se de facto řeší od konce roku 2020.

Dalším aspektem, který v tom pravděpodobně sehrál roli, je dost zásadní podvyživenost kyberbezpečnostního pracovního trhu. To způsobuje diametrální rozdíly mezi finančním ohodnocením nabízeným veřejným a soukromým sektorem. Rozdíly přitom bývají až dvojnásobné – a není to veřejný sektor, kdo nabízí více. To pak poněkud komplikuje získávání odborných kapacit.

Chtěl bych ale také zdůraznit, že mnoho bezpečnostních opatření bylo na Nejvyšším soudu nasazeno zdárně již před mým příchodem. Neexistence méjí pozice tedy neznamena, že by pro soud nebyla kybernetická bezpečnost tématem. Očekáváme ale, že s postupující digitalizací veřejné správy, zhoršující se bezpečností kyberprostoru a příchodem nového zákona o kybernetické bezpečnosti význam tohoto tématu zásadně poroste, a tím vlastně i role správců kybernetické bezpečnosti, a to nejen na soudech.

Chápu, že poskytování podrobných informací o našich systémech či plánech, jak je zabezpečit, není vhodné zveřejňovat, ale můžete čtenářům alespoň v obecné rovině přiblížit Vaši činnost?

Můj úkol je vlastně dvojitý – zajistit soulad se zákonnými požadavky, které nám ukládá zákon o kybernetické bezpečnosti, a pracovat na všeobecném posilování kybernetické bezpečnosti Nejvyššího soudu i nad onu minimální zákonnou úroveň v oblastech, kde to bude možné a účelné. Rozsah kyberbezpečnostních opatření je přitom nezanedbatelný, neboť sahá od zajišťování fyzické bezpečnosti přes havarijní plány a nastavování systému řízení bezpečnosti informací až po školení uživatelů.

Můj kamarád, který zastává obdobnou pozici v soukromém sektoru, charakterizuje naši úlohu velmi jednoduše – naším úkolem je všechny štvát a upozorňovat na nedostatky. Štveme vrcholný management, neboť neustále něco omezujeme a žádáme o peníze. Jsme chodící černá kronika, kdy na každém kroku vidíme, co by se mohlo pokazit. Štveme IT oddělení, neboť jim neustále přiděláváme práci. A štveme i řadové uživatele, neboť jim zakazujeme mít hesla napsaná na lístečcích u monitorů a nutíme je být obezřetnější – ne-li i trochu paranoidní.

Rád bych jen vyjasnil, že mým primárním úkolem není hackovat síť Nejvyššího soudu :)

Je kybernetická bezpečnost ve veřejné správě něčím specifická?

Jak jsem již naznačil, je v nezanedbatelně horším stavu. Je v ní méně lidí, méně peněz, infrastruktura je starší a programové vybavení na tom také není nejslavnější. Mnoho věcí se řeší outsourcováním, tedy že se zajišťování některých služeb přesune na externí společnost. V minulosti byly obdobné smlouvy často nevýhodné pro stát a docházelo i k tzv. vendor lock-inům, a to i na úrovni ministerstev (nebudu specifikovat).

Zaměstnanci Nejvyššího soudu byli v oblasti kybernetické bezpečnosti školeni v posledních letech a absolvovali i testy zaměřené na bezpečné chování uživatelů v kyberprostoru. V loňském roce však školení probíhalo poněkud jinou formou a u našich zaměstnanců se setkala s pozitivními ohlasy. V čem je nové pojetí lepší?

Za mne osobně je to způsobeno větším zacílením na uživatele. Primárním cílem kurzu *Dávej kyber* od NÚKIB je naučit uživatele praktické dovednosti ohledně bezpečnějšího chování na internetu a nikoliv je pouze proškolit, aby byla naplněna nějaká zákonná povinnost. Právě v té praktičnosti vidím největší přínos.

Zároveň je kurz plný instruktážních videí, obrázků, návodů a příkladů konkrétních aplikací, které si mohou uživatelé vyzkoušet.

Na Vaší přednášce, kterou absolvovali všichni naši zaměstnanci, jste poskytli i praktické ukázky, jak může vypadat komunikace s tzv. kyberšmejdy, a tipy, jak prokóuknout, že se někdo snaží z uživatele získat citlivé údaje. Máte zpětnou vazbu od kolegů, že by Vaše tipy už využili v praxi?

Kurz „Dávej Kyber“ absolvovali všichni soudci a zaměstnanci Nejvyššího soudu.

Mgr. Jakub Vostoupal přednášel na prosincových školeních o kybernetické bezpečnosti.

Ano! A to jak doporučené techniky, tak i aplikace. Co mne ale pobavilo nejvíc, bylo, že pokusy o phishing přicházely kolegům i v průběhu přednášek. Zároveň si musím pochválit, že se na mne od té doby obrátila celá řada zaměstnanců s prosbou o radu ohledně pochybných emailů, které dostali.

Máte nějaké cíle, kterých byste chtěl ve své funkci dosáhnout?

Mám, a to dokonce dva, přestože si nejsem jist, jak moc realisticky dosažitelné jsou. Člověk ale potřebuje sny.

Prvním je, že ustojíme kontrolu Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost, až přijde. Druhým je, že si pozveme penetračního testera, aby se zkusil prolomit do našeho systému zabezpečení, a jemu se to nepodaří.

Působíte, že oblast IT a kybernetické bezpečnosti pro Vás není jen práce, ale i Váš koníček. Je tomu tak?

Ano, mne ta oblast neskutečně baví. Vlastně mne zaujala už před lety, přestože tehdy jsem si ji vyzkoušel, řekněme z druhé strany barikády. Že bych ale šel na práva a čekal, že za pár let budu správcem kybernetické bezpečnosti Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, to nemohu říct.

Trávíte svůj volný čas i jinde než v kyberprostoru? :-)

Momentálně dopisuji dizertaci, takže jsem si musel najít, co znamená slovní spojení volný čas...

Děkuji za rozhovor, Monika Němcová

PŘEDSEDA NEJVYŠŠÍHO SOUDU SE ZÚČASTNIL ZAHÁJENÍ SOUDNÍHO ROKU V HAAGU A VE ŠTRASBURKU

Předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy se během ledna účastnil slavnostního zahájení soudního roku hned na dvou z nejvýznamnějších soudních institucí v Evropě, a to jednak na Mezinárodním trestním soudě se sídlem v Haagu a na Evropském soudě pro lidská práva ve Štrasburku. Uvedené akce představují každoroční oficiální setkání mezi představiteli uvedených soudů i řadou osobností z jednotlivých vnitrostátních justičních i mimosoudních institucí. Jsme tak velice rádi, že zde byl osobou pana předsedy zastoupen rovněž český Nejvyšší soud.

Pokud se jedná o zahájení soudního roku na Mezinárodním trestním soudě, to proběhlo 19. ledna. Mezinárodní trestní soud, jehož místní působnost je dána na státy, které jsou členy tzv. Římského statutu, je soudem, jehož úkolem je stíhat nejzávažnější trestnou činnost (jako např. v oblasti válečných zločinů), pokud k jejímu stíhání samy státy nepřistoupily. Samotné zahájení soudního roku a související setkání na vysoké úrovni bylo uvozeno příspěvkem soudkyně Afrického soudu pro práva člověka a národů paní Stelly Isibhakhomen Anukam, který byl rovněž přenášen online.

Na Evropském soudě pro lidská práva ve Štrasburku se zahájení soudního roku konalo hned o týden později, 26. ledna. S produkty rozhodovací praxe štrasburského soudu se v každodenním životě setkáme zřejmě častěji než v případě Mezinárodního trestního soudu. Jeho rozsudky pomáhají utvářet evropský standard ochrany základních práv napříč členskými státy Rady Evropy. Justiční dialog probíhá rovněž mezi Evropským soudem pro lidská práva a naším Nejvyšším soudem – kromě vlivu na běžnou rozhodovací agendu je to např. skrze naše členství v Síti vrcholných soudů, prostřednictvím které se na nás štrasburský soud obrací s dotazy na naši vnitrostátní právní úpravu či rozhodovací praxi, což následně využívá pro své vlastní rozhodování.

U zahájení soudního roku na Evropském soudě pro lidská práva ještě zůstaneme. Slavnostní setkání se totiž zpravidla skládá se dvou částí – jedné více odborné a druhé více ceremoniální. První uvedenou částí je odborný seminář, který byl tentokrát zaměřen na téma subsidiarity (tj. ve zkratce nejdříve se snažíme vyřešit problém na úrovni státu, teprve pak půjdeme na úroveň vyšší) a sdílené odpovědnosti při ochraně základních práv, která jsou zakotvena v Evropské úmluvě. Úvodní slovo přednesla předsedkyně štrasburského soudu paní Síofra O'Leary.

Samotný seminář se zabýval čtyřmi podtématy – konkrétně dopady protokolu č. 15 k Úmluvě na subsidiaritu; ústavním přezkumem a vyčerpáním vnitrostátních opravných prostředků; érou subsidiarity a ústavním přezkumem; a subsidiaritou z pohledu vnitrostátních soudů. Není bez zajímavosti, že k poslednímu jmenovanému vystoupil Michal Bobek, bývalý generální advokát Soudního dvora, nyní soudce Nejvyššího správního soudu.

Na odbornou část navázala část ceremoniální, kterou zahájila opět předsedkyně Evropského soudu pro lidská práva, když mimo jiné vyzdvihla zajímavosti z loňské rozhodovací praxe soudu. Coby čestný host vystoupil rovněž Didier Reynders, komisař Evropské komise pro spravedlnost.

Zahájení soudního roku, jako byla tato, jsou nepochybně užitečná nejen z hlediska zajímavé odborné diskuze, ale zejména k osobnímu setkávání zástupců soudních i dalších institucí i organizací z různých zemí, prohlubování dialogu a posilování vzájemné sounáležitosti. Osobní setkávání totiž má i v dnešní době zásadní místo pro budování mezilidských vztahů a jiné prostředky komunikace, jako je např. využití videokonference, je v tomto směru nemohou plně nahradit. Uvedené vztahy jsou přitom klíčové i pro každodenní práci a spolupráci.

NOC PRÁVA V BRNĚ LETOS ZAHÁJIL I ZAKONČIL NEJVYŠŠÍ SOUD

Účastníci mohli zhlédnout video o historii a činnosti Nejvyššího soudu.

Nejvyšší soud se pestrého programu Noci práva pravidelně účastní už od jeho nultého ročníku v roce 2019. Do akce, pořádané pro veřejnost spolkem Nugis Finem, z. s., se zapojují soudy, univerzity, kina, divadla a další instituce v Brně, Olomouci, Ostravě, Frýdku-Místku, Novém Jičíně a Opavě.

Tradičně se Noc práva koná v termínu kolem 6. března, na kdy vychází výročí vyhlášení a nabytí účinnosti Ústavní listiny Československé republiky z roku 1920.

Do budovy Nejvyššího soudu letos zavítalo na 120 návštěvníků, kteří se zapojili do zajímavého programu, a to hned ve dvou samostatných blocích. Od 14 hodin se v Sále Františka Vážného konala beseda s předsedou a místopředsedou Nejvyššího soudu Petrem Angyalossym a Petrem Šukem. Do besedy se zapojil také ředitel kanceláře předsedy Nejvyššího soudu Aleš Pavel, který veřejnost seznámil s aktuálními statistikami, jak si česká justice vede ve srovnání s členskými státy EU. Předsedkyně senátu trestního kolegia Marta Ondrušová seznámila účastníky Noci práva s problematikou přezkumů odposlechů, předseda senátu trestního kolegia Radek Doležel se zaměřil na prezentaci rozhodnutí soudů v médiích. Předseda senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Petr Vojtek zase přiblížil specifika civilního dovolacího řízení a problematiku náhrady škody a nemajetkové újmy.

Druhá část programu Noci práva začala v Sále Františka Vážného projekcí filmu *Dáma ve zlatém*, který pojednává o jednom z neznámějších restitučních sporů v historii. Nejen o filmu následně diváci diskutovali s předsedou Nejvyššího soudu Petrem Angyalossym a Ludvíkem Davidem, emeritním soudcem Nejvyššího soudu a Ústavního soudu, který byl na Nejvyšším soudu předsedou senátu 28 Cdo, specializovaného na restituční spory.

Gabriela Tomíčková

Na tiskovou konferenci zavítala také jedna z organizátorek Noci práva Klára Jílková z ELSA Brno.

První částí programu byla beseda se soudci a také srovnání českého soudnictví s dalšími evropskými státy.

Program Nejvyššího soudu nově doplnilo i promítání celovečerního filmu Dáma ve zlatém v Sále Františka Vážného.

Ludvík David navázal komentářem a následně diskusí k restituční problematice, která byla tématem filmu.

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE: ZODPOVEDNOST PŘI PREVÁDZKE DOPRAVNÝCH PROSTRIEDKOV V CHORVÁTSKU, NA SLOVENSKU A V ČR

Soudci diskutovali otázky právní úpravy a soudní praxe v jednotlivých zemích.

V detašovaném pracovišti Justiční akademie Slovenské republiky v Omšenie nedaleko lázeňského města Trenčianské Teplice se ve dnech 29. a 30. ledna 2024 uskutečnila mezinárodní konference soudců Nejvyšších soudů Slovenska, Chorvatska a České republiky na téma Odpovědnost z provozu dopravních prostředků v Chorvatsku, na Slovensku a v České republice. Podnět k této akci vzešel při loňské stáži soudců senátu č. 25 na Nejvyšším soudu v Záhřebu, kde ze strany hostitelů zaznělo přání sejít se v této trojčlenné sestavě a probrat některé otázky právní úpravy a soudní praxe v jednotlivých zemích, neboť se objevují spory z dopravních nehod, které musí chorvatské soudy řešit podle českého nebo slovenského práva.

Pomocnou ruku při organizaci takového expertního setkání nabídla Jana Bajánková, předsedkyně Občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu Slovenska, jejíž zásluhou jsme mohli využít laskavého pozvání Justiční akademie Slovenska v sestavě tvořené těmito soudci: Damir Kontrec, předseda občanskoprávního kolegia, Igor Periša a Đuro Sessa, (Nejvyšší soud Chorvatské republiky), Gabriela Klenková, Ivan Rumana a Miroslav Šepták (Nejvyšší soud Slovenské republiky) a Petr Vojtek, Robert Waltr, Hana Tichá, Martina Vršanská a Radek Kopsa (Nejvyšší soud České republiky).

Přicestovali jsme na Slovensko v pozdním odpoledni 28. ledna 2024, takže jsme stihli absolvovat společnou večeři s chorvatskou výpravou. Za aktivního tlumočení Vršanské jsme si připomněli naši loňskou stáž v Záhřebu, probrali zčásti nastávající téma a pohovořili o aktuální situaci justice v obou zemích.

Pondělní program zahájil pracovník Justiční akademie Slovenské republiky Marek Ivančo s tím, že účastníci byli doplněni o pět slovenských soudců a soudkyň (předsedové či členové evidenčních senátů krajských soudů) přímo v sále a průběh byl streamován dalším osmi účastníkům.

Konference se konala v detašovaném pracovišti Justiční akademie Slovenské republiky.

Chorvatští kolegové společně vysvětlili podstatu chorvatské úpravy odškodňování nemajetkové újmy způsobené usmrcením osoby blízké při dopravní nehodě se zvláštním zaměřením na nyní projednávanou věc nároků pozůstalých po zemřelých pasažérech slovenského autobusu, který v roce 2008 havaroval v Chorvatsku. Problém výkladu slovenského práva v otázce nároku pozůstalých na pojistné plnění z titulu povinného smluvního pojištění odpovědnosti z provozu motorových vozidel byl v následné debatě vyjasněn výkladem k vývoji slovenské judikatury v návaznosti na tzv. kauzu Haasová, kterou završilo rozhodnutí Nejvyššího soudu SR sp. zn. 7 Cdo 252/2021.

K našim dotazům chorvatští kolegové sdělili, že chorvatské právo přiznává výslovnou dikcí právo na náhradu i rodičům dosud nenarozeného dítěte, které bylo usmrceno, a to včetně aktivní legitimace budoucího otce. Nároky na náhradu nemajetkové újmy se dědí, uplatnil-li původní poškozený nárok u soudu či u pojistitele. Výše náhrady se nekrátí, tedy se dědí nárok v plném rozsahu, jaký náležel poškozenému, který později zemřel.

Odpolední blok zahájil přivítáním ředitel Justiční akademie Slovenské republiky Peter Hulla, který velice ocenil formát akce i její mezinárodní prvek včetně spolupráce s českou stranou. O významu, který akci přikládala slovenská strana, svědčí okamžitě po skončení vydaná zpráva na webu Justiční akademie: **Diskusný seminár sudcov najvyšších súdov Chorvátska, Česka a Slovenska k zodpovednosti pri prevádzke dopravných prostriedkov | Justičná Akadémia (ja-sr.sk).**

Z Nejvyššího soudu České republiky byli přizváni Petr Vojtek, Robert Waltr, Hana Tichá, Martina Vršanská a Radek Kopsa.

V podvečer měli soudci možnost navštívit blízké Trenčianské Teplice.

Doktor Vojtek za použití powerpointové prezentace (v kombinované české a chorvatské verzi – překlad doktorky Vršanské) vyložil základy české úpravy odpovědnosti z provozu dopravních prostředků, některé otázky povinného smluvního pojištění a úpravu a judikaturu k náhradě nemajetkových újem na zdraví (§ 2958 o. z.) a při usmrcení osoby blízké (§ 2959 o. z.); konsekutivně překládala do chorvatštiny paní Dragana Jozić.

Členové české výpravy pak postupně zodpověděli dotazy k problematice spoluzpůsobení si újmy poškozeným (§ 2918 o. z.) a vysvětlili podrobnosti tzv. causy Pendolino.

Velmi přátelské debaty na odborná i společenská témata byly vedeny po zbytek dne. Měli jsme možnost v podvečer navštívit blízké Trenčianské Teplice, projít se po (mimo sezónu velmi poklidné) kolonádě lemované směsicí malebných historických vil a mohutných brutalistních lázeňských domů, napili se z teplého sirovodíkového pramene, který „nechutná, ale (prý) funguje“, zakoupili si čerstvé lázeňské oplatky a navštívili provozovnu Likérky, kde lze ochutnat místní produkci ginů.

V úterý přednesla doktorka Klenková přehled slovenské právní úpravy a judikatury k odpovědnosti z provozu dopravních prostředků, povinného smluvního pojištění této odpovědnosti, včetně specifické situace řešené SDEU v kauze Haasová, a dále povahy jednotlivých nároků a rozsahu poskytovaných náhrad. I ona doprovodila svůj výklad prezentací. Diskutována byla výše náhrad, slovenská právní úprava náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění zákonem č. 437/2004 Zb., jehož aplikace nečiní v praxi obtíže, i srovnání částek přisuzovaných za usmrcení osoby blízké.

V další debatě chorvatští soudci vysvětlili základy systému, podle nichž na základě tzv. orientačních kritérií rozhodují o náhradách nemajetkových újem na zdraví. Zejména objasnili, že základní východisko pro soud zajišťuje znalec z oboru zdravotnictví, který dodá informaci o délce a intenzitě vytrpěných bolestí, o zařazení poškozeného do procentních pásem obtíží v závislosti na snížení životních aktivit, o psychickém prožívání strachu, případně o zohyzdění jizvami. Soud pak přiřazuje odpovídající částku podle judikatury dovolacího soudu s přihlédnutím ke všem okolnostem případu.

Konference se zúčastnili soudci nejvyšších soudů Slovenska, Chorvatska a České republiky.

Setkání proběhlo v příjemném prostředí a v kolegiální atmosféře.

Doktor Ivančo prezentoval rozsudek Krajského soudu v Trenčíně sp. zn. 5 Co 4/2020, jímž byla řešena odpovědnost provozovatele za škodu způsobenou odhozením divokého prasete vběhnuvšího do cesty jedoucímu vozidlu na vozidlo protijedoucí.

Setkání proběhlo v příjemném prostředí s kvalitní organizací, odehrálo se v kolegiální atmosféře a přineslo bohatou debatu na celou řadu aktuálních právních otázek, do níž se aktivně zapojili všichni zúčastnění. Je nutno ocenit zázemí střediska – pohodlné pokoje s televizí, jídelna, v níž se podává výtečná strava a lze zde i večer posedět, variabilní přednáškový sál, bazén, masáže, klidné prostředí „na samotě u lesa“, které umožňuje výlety i „výběhy“ do přírody. V okolí se pohybuje jelen se stádem laní, které zaměstnanci střediska krmí, a proto zvěř pravidelně přichází až do bezprostřední blízkosti budovy.

Petr Vojtek, Hana Tichá, Martina Vršanská, Robert Waltr a Radek Kopsa

ZA MNOHALETOU PRÁCI PRO NEJVYŠŠÍ SOUD OBDRŽELI EMERITNÍ SOUDCI OCENĚNÍ

Oficiální fotografie Justičního Oskara.

Poděkovat soudcům, kteří odchází z Nejvyššího soudu, za jejich kvalitní a mimořádnou práci, je jistě slušnost, která by se dala po dlouholeté práci ve službách spravedlnosti očekávat. Předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy však začátkem letošního roku poprvé předával soudcům také speciální ocenění, tzv. Justičního Oskara.

Originální ocenění z dílny sklářského studia společnosti Bohemia Crystal je ručně vyrobeno z tradičního českého křišťálového skla s obsahem olova technologií tavené skleněné plastiky, která umožnila vytvoření vnitřní podoby skla.

Výroba byla složitá, protože bylo nejprve nutné vymyslet nejvhodnější výrobní postup a vyrobit formy ze směsi sklářského písku a sádry, která vydrží vysoké teploty, v tomto případě se jednalo o teploty 900 °C. Do forem na jednotlivá ramena se nejprve naskládaly skleněné střepy společně se zlatem, které následně prošly pětidenním procesem tavení a chlazení. Nerovnosti na utavených blocích bylo nutné následně zabrousit a vyleštit.

Hotové části se lepily do konečné podoby založené na dvou zrcadlově se křížících ramenech, která odkazují na symbol rovnosti a také práva, jímž jsou váhy. Spodní, nejmohutnější a zároveň nejúžší část se směrem nahoru rozšiřuje, aby vznikla plocha pro umístění textu a loga metodou pískování. Logo Nejvyššího soudu, které zahrnuje sochu Spravedlnosti, váhy a název Nejvyššího soudu, rozdělili tvůrci do tří částí. Sedící sochu spravedlnosti umístili na levé rameno skleněné plastiky mezi dvě misky vah. Na pravé rameno umístili textové logo Nejvyššího soudu, pod které je doplněno jméno příslušného soudce spolu s roky, po které působil u Nejvyššího soudu.

Jak přiznali tvůrci ocenění, při navrhování Justičních Oskarů bylo nutné hledět na symboliku a originalitu, které byly vyžadovány zadáním a původním úmyslem pro vytvoření ocenění.

Bylo třeba vyrobit formy, ze směsi sklářského písku a sádry, natolik odolné, aby vydržely vysoké teploty.

Skleněná plastika prochází mimo jiné procesem broušení a leštění.

Jednou z oceněných byla Kateřina Hornochová.

Ocenění obdrželi soudci na slavnostní akci pořádané dne 3. ledna 2024 v Sále Františka Vážného.

Vnitřní podoba skla zahrnuje drobné bublinky a zlaté závoje vytvářející žilky, které se z paty plasticky postupně vytráčí směrem nahoru, až je sklo čiré. „Toto poukazuje na práci soudců, kteří řeší a objasňují počáteční chaos případu“, jak přibližují tvůrci ocenění. Vybroušené řezy ve spodní části pak symbolizují zákony, které jsou soudci aplikovány v soudních řízeních.

Skleněnou plastiku – Justičního Oskara – obdrželo z rukou předsedy Nejvyššího soudu Petra Angyalossyho za zásluhy pro dlouholetý výkon spravedlnosti na slavnostní akci pořádané dne 3. ledna 2024 v Sále Františka Vážného hned několik soudců.

Mezi oceněné patřili Kateřina Hornochová, Pavel Šilhavec, Pavel Příhoda, Miroslav Ferák a Jiří Spáčil.

Jak uvedli tvůrci ocenění, tak každý Justiční Oskar je „originálním a úctyhodným oceněním za práci pro toho, kdo jej obdrží. To vše s nejlepším úmyslem, citem, pokorou a úctou ke sklářskému řemeslu i práci soudců.“

Věříme, že nově vzniklá tradice bude pro soudce milým a zároveň i důstojným zakončením jejich soudcovské kariéry u Nejvyššího soudu, která bude vyjadřovat respekt k jimi vykonané práci a i zásluhu o spravedlnost jako takovou.

Monika Němcová

SOUDCI A ASISTENTI ABSOLVOVALI SEMINÁŘ PRO ZDOKONALENÍ SE V PSANÍ PRÁVNÍCH PÍSEMností

V polovině února se soudci Nejvyššího soudu a jejich asistenti zúčastnili v Sále Františka Vážného inspirativního semináře zaměřeného na právní psaní. Jelikož je odborné psaní v různých formách jednou ze základních dovedností, které musí jak soudci, tak asistenti dokonale ovládat, všichni účastníci velice ocenili možnost tuto svoji klíčovou kompetenci dále rozvíjet a posunout ji zase o kousek dál. Program semináře s názvem Jak psát srozumitelná, přehledná a přesvědčivá rozhodnutí vrcholného soudu – a který již dříve proběhl rovněž na Ústavním soudě – byl ostatně přizpůsoben tomu, co ke zlepšení kvality svých výstupů potřebují právě pracovníci vrcholné soudní instituce.

Nápaditým programem přítomné provázeli jednoznační odborníci na danou problematiku. Účastníci měli možnost čerpat prověřené rady a cenné zkušenosti z úst Martina Kopy, který působí jako soudce na Krajském soudě v Brně a podílí se na tvorbě blogu *Iurium Daily: Ústavní právo*, a Štěpána Janků, jenž je asistentem ústavní soudkyně, autorem blogu *PrávníPsaní.cz* a který se rovněž podílel na překladu knihy *Právní psaní srozumitelným jazykem*. Moderování události se chopil Aleš Pavel, ředitel kanceláře předsedy Nejvyššího soudu, který se významnou měrou podílí na utváření vnější komunikace soudu a zabývá se i otázkami protokolu či rétoriky.

Již z výčtu přednášejících je na první pohled patrné, že účastníci semináře získali příležitost nasát značné množství odborných poznatků i užitečných tipů, ačkoliv bylo samozřejmě zejména na nich, nakolik této nabízené příležitosti využili. Seminář, který celkově zabral okolo čtyř hodin, byl totiž pojatý interaktivním způsobem, jenž přítomným toužícím po rozvoji své klíčové dovednosti umožnil naplno se ponořit do tajů a nástrah právního psaní. Právní psaní totiž klade nemalé nároky na skloubení faktické přesnosti a současně čtivosti a přehlednosti. Tyto požadavky se mohou promítat jak do struktury a plynutí textu a jednotlivých vět, aby byl text přehledný, tak využívanou terminologií, jež musí být nejen přesná, ale pokud možno i srozumitelná. Výsledný text by se měl zkrátka dobře číst, aniž by ztratil požadovaný odborný obsah.

Během semináře se tak v praxi naplnila inspirativní výzva, jež stála ve stručných propozicích pro účastníky: „S sebou propisky, notebook nebo chytrý telefon a odvalu vyzvat právníčtinu na souboj“. Souboj to u některých jistě byl, ale troufáme si tvrdit, že povětšinou vítězný. Zpětná vazba od účastníků vyznívala veskrze pozitivně a seminář dokázal skloubit příjemné s užitečným, „zábavu i ponaučení“. A z uvedených „vítězství“ se mohou radovat nejen účastníci z řad soudců a asistentů Nejvyššího soudu, ale v neposlední řadě zejména jejich „klienti“, tedy fyzické a právnické osoby, v jejichž věcech se vydávají rozhodnutí, stejně jako nejširší veřejnost, která rozhodnutí soudu z jakéhokoliv důvodu čte.

Seminář tak můžeme vnímat nejen jako prostředek, jak zvyšovat kompetenci pracovníků Nejvyššího soudu, ale v neposlední řadě jako jeden ze způsobů, jak dále vylepšovat čitelnost a srozumitelnost výstupů a posilovat kladný vztah a důvěru veřejnosti vůči této vrcholné soudní instituci. Ačkoliv máme za to, že stávající situace v této oblasti je relativně dobrá, i tak se snažíme být v tomto směru každý den lepší než ten předchozí.

Z ROZHODOVACÍ ČINNOSTI NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Jako bylo v předchozím čísle čtvrtletníku AEQUITAS upozorněno na rozhodnutí zásadního právního významu, publikovaná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, považujeme za nanejvýše vhodné upozornit i na další rozhodnutí, která se sice nedostala „do záře reflektorů“ mediálního zájmu, ale jedná se v jistém smyslu o „běžná“ rozhodnutí. Právě tato skutečnost je ale současně činí důležitými i pro „běžný“ život – úspěšně by podle našeho názoru bylo možné tvrdit, že v běžném životě člověku nehrozí obvinění z trestného činu popírání genocidy, ale trestného činu v dopravě se naopak může dopustit prakticky každý, kdo usedne za volant. Níže předkládaná rozhodnutí také můžou sloužit jako odstrašující příklad, jak by se mezilidské vztahy či různé konfliktní situace rozhodně řešit neměly.

V naznačeném ohledu je možné doplnit, že již z povahy věci žádná trestní kauza není bagatelní – pokud by byla, pak by nešlo o kauzu pro trestní právo (srov. § 12 odst. 2 trestního zákoníku).

§ 12 odst. 2 trestního zákoníku: „Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“

Každé soudní rozhodnutí hraje nezastupitelnou úlohu pro řádný chod spravedlnosti. Upozornění na rozhodnutí působí i jako generální prevence a předkládaným článkem je tak možné pozitivně ovlivňovat celou společnost. Na některá rozhodnutí upozorňujeme i pro dokreslení, že se situace, řečeno spolu se Švejkem, výrazně zlepšila.

Popisované zlepšení poměrů ilustruje např. kauza rozhodovaná Nejvyšším soudem pod sp. zn. **6 Tdo 947/2023**, která se týkala zločinu vydírání, jehož se obvinění dopustili tím, že se společně pokusili pod pohrůzkou násilí přimět poškozeného k převedení 30 Bitcoinů (v roce 2017 mělo 30 Bitcoinů cenu přes 7,8 mil. Kč, v dnešní době, kdy 1 Bitcoin má cenu přes 1,2 milionu korun, by šlo o násobně větší částku). Kde jsou ty doby, kdy stačilo pouhých 30 stříbrných (hodnota "30 stříbrných" v současné době představuje přibližně 30 tisíc korun).

Vyhrocené sousedské či spolumajitelské vztahy v řízení sp. zn. **4 Tdo 887/2023** byly namísto zdoluhavého postupu ve stylu filmu „Na samotě u lesa“ obviněným vyřešeny poměrně jednoduchou výměnou cylindrické vložky zámku u vchodových dveří. Vybrané řešení mělo snad jen jedinou nevýhodu, a to že v něm bylo spatřováno spáchání přečinu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 2 tr. zákoníku, za který byl obviněnému uložen podmíněný trest odnětí svobody v trvání 2 měsíců.

§ 208 trestního zákoníku

Neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru

(1) Kdo protiprávně obsadí nebo užívá dům, byt nebo nebytový prostor jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Stejně bude potrestán, kdo oprávněné osobě v užívání domu, bytu nebo nebytového prostoru neoprávněně brání.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny, nebo

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

Rodinné soužití skoro jako v Mrazíkovi bylo předmětem řízení sp. zn. **6 Tdo 589/2023**, akorát pohádkově nadlehčené vyprávění silně ustoupilo do pozadí drsné reality. Obviněná byla uznána vinnou mj. zločinem týrání osoby žijící ve společném obydlí, protože opakovaně verbálně napadala poškozeného a současně majitele bytu, v němž měli společnou domácnost. Opakovaně jej i fyzicky napadala silnými údery rukou do oblasti hlavy, obličeje a trupu, shazovala jej z postele a následně do něj kopala.

V důsledku jednání obviněné poškozený dokonce z bytu na necelý měsíc odešel, a po určitou dobu žil na ulici a u známých odkázán na pomoc dalších osob, přičemž jej obviněná po uvedenou dobu odmítala vpustit zpět do bytu. Jednání obviněné následně vygradovalo po další výměně názorů, kdy poškozenému vyčítala návštěvu kamarádů v jeho vlastním bytě. Po krátké slovní rozepři vytáhla ze zásuvky v kuchyni nůž s délkou čepele 14 cm a jednou poškozeného bodla do oblasti levé poloviny hrudníku a způsobila asi 2-3 cm ránu, přičemž útok doprovodila slovy „Tak pojď, ty s*áči“, poté odešla spát. Obviněná sice mohla být motivovaná snahou k nalezení nejrychlejší cesty k mužově srdci, její jednání bylo nicméně kvalifikováno jako pokus zločinu těžkého ublížení na zdraví.

Iniciativní, byť právním řádem nedovolený, přístup k rychlému nabytí majetku předvedli obvinění v kauze sp. zn. **6 Tdo 791/2023**, když v úmyslu opatřit jinému neoprávněně majetkový prospěch nejprve obviněná vytvořila text závěti, na jejímž základě měl majetek zůstavitele připadnout jeho synovci a sestře. Po vytvoření závěti ji oba obvinění jako svědkové stvrdili. Jednáním obviněných by jediné dceři zůstavitele, která by jinak jako samotná dědila na základě zákonné dědické posloupnosti, byla způsobena škoda ve výši necelých 29 milionů korun. Nejvyšší soud odmítl dovolání obou obviněných, k dovolacím námitkám uvedl mj. následující: „*Neoddiskovatelným faktem je, že předseda senátu se v případě výsledků jmenovaných tří svědkyň na samý závěr zapomněl obviněných formálně dotázat, zda se chtějí k provedení důkazu nějak vyjádřit. Z toho však nelze bez dalšího dovozovat porušení práva obviněných na spravedlivý proces či soudní ochranu. Platí to tím spíše, že oba obvinění byli zkušenými advokáty, tedy osobami práva znalými, a obviněná byla navíc právně zastoupena další advokátkou. Nejvyšší soud ani v nejmenším nepochybuje o tom, že pokud by kterýkoli z obviněných projevil přání se k provedení důkazu vyjádřit, tak by mu to bylo ze strany předsedy senátu umožněno. V žádném případě nelze připustit praxi, kdy obviněný podobného procesního pochybení předsedy senátu účelově využije tak, že v dané chvíli žádné námitky nevznes, o slovo se nepřihlásí a vůli vyjádřit se k provedení důkazu neprojeví, a vše si „schová“ jako potenciální argument do fáze odvolacího či dovolacího řízení.*“ Ústavní stížnost obviněné proti rozhodnutí Nejvyššího soudu již byla odmítnuta usnesením ze dne 10. 1. 2024, sp. zn. II. ÚS 3215/23, ústavní stížnost druhého obviněného je zatím nevyřízena (sp. zn. III. ÚS 3397/23).

Nejvyšší soud se také zabýval třemi dovolacími řízeními, která by se dala stručně popsat jako „pytláci u soudu“.

Dovolání ve věci vedené pod sp. zn. **4 Tdo 775/2023** odmítl Nejvyšší soud obviněnému, který se dožadoval aplikace zásady *in dubio pro reo*, tedy v pochybnostech ve prospěch obviněného. Dovolatel, který byl myslivcem, se s povolením k odlovu 1 jelena, 1 laně a 1 koloucha vydal do honitby. Při příchodu dvou jelenů k posedu však neodolal a po oprávněném střelení prvního jelena, který padl k zemi, následně zastřelil i jelena druhého. Poté, co se první postřelený kus zvedl, jej obviněný dostřelil třemi ranami. Soud argumentaci dovolatele, že jednal v domnění, že střílí na stále stejného jelena, který se po první ráně zvedl, a tak se jej snažil dostřelit, označil vzhledem k použité zbraní (opakovací kulovnici) jako nevěrohodnou. Nejvyšší soud tak neměl pochybnosti o vině dovolatele, který se dopustil trestného činu pytláctví a způsobil škodu mysliveckému spolku. Nedopustil se však krádeže, protože si kus střelený nad rámec povolení neponechal. Dovolatel však měl jelena, který klesl k zemi, považovat za uloveného, dalo by se tedy říci, že by myslivci měli předtím, než začnou střílet, „v pochybnostech jednat ve prospěch živého“.

Jen u pytláctví však nezůstal ve věci sp. zn. **6 Tdo 982/2023** dovolatel, který se zásobil mimo jiné tlumiči, na které neměl patřičná povolení. Kromě nedovoleného ozbrojování, se kterým neuspěl u soudů, neuspěl ani ve vhodném výběru lovené zvěře. Obviněný podle soudních rozhodnutí na území Slovenské republiky zastřelil chráněného a silně ohroženého medvěda hnědého. Argumentace dovolatele, že se s uloveným medvědem pouze vyfotil, před soudy neobstála. Důkazy ukazovaly jednoznačně na obviněného, a tak kromě uložení podmíněného trestu odnětí svobody byla obviněnému uložena i povinnost náhrady škody. Stejně jako zastřelený medvěd byl – podle slov dovolatele – „obrovský obr“, tak i výše způsobené škody byla obrovská – 11 070 euro (přes 273 tis. Kč).

Exotičtější úlovek si vybral dovolatel v řízení sp. zn. **7 Tdo 936/2023**, který se vypravil do Jihoafrické republiky na bezplatný pseudo-hunting nosorožce tuponosého jižního s dopředu sjednaným přenecháním loveckých trofejí (nosorožčích rohů) jiným osobám. Lovecké trofeje v hodnotě 5 286 060 korun byly dovezeny na jméno obviněného přes letiště v Bratislavě se záměrně deklarovanou podhodnocenou hodnotou ve výši 100 USD (tj. 2 072 Kč), přičemž dovolatel aktivně spolupracoval a činil další kroky vedoucí k legalizaci nosorožčích rohů. Popsaným jednáním se dovolatel podílel se na nelegálním obchodu s loveckými trofejemi zmíněného druhu nosorožce s cílem jejich vyvezení ze země a jejich prodeje na asijském trhu. I v tomto případě bylo dovolání odmítnuto.

§ 304 trestního zákoníku

Pytláctví

(1) Kdo neoprávněně loví zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné nebo ukryje, na sebe nebo jiného převede nebo přechovává neoprávněně ulovenou zvěř nebo ryby v hodnotě nikoli nepatrné, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let, peněžitým trestem nebo propadnutím věci bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch,
- c) spáchá-li takový čin jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost chránit životní prostředí,
- d) spáchá-li takový čin zvlášť zavrženíhodným způsobem, hromadně účinným způsobem nebo v době hájení, nebo,
- e) byl-li za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán.

Jednou z oblastí, v níž je trestní právo nad člověkem přítomno jako příslovečný Damoklův meč, je oblast dopravy. S čím dál více narůstajícím dopravním provozem se pochopitelně zvětšuje i prostor pro trestnou činnost. Úvodem je vhodné apelovat na všechny účastníky dopravního provozu k maximální ohleduplnosti k ostatním účastníkům, jelikož hrozí nevratné následky na životě a zdraví mnoha dalších osob, jejichž jedinou vlastností může být jen to, že byli ve špatnou chvíli na špatném místě. Byť nikdy není možné vyloučit všechna rizika, je možné je přinejmenším omezit či jim přímo „nejít naproti“.

K případu z opačného spektra lze odkázat na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. **4 Tdo 837/2023**, v němž byla posuzována dopravní nehoda řidiče autobusu na autobusovém nádraží, který autobus řídil „v nevhodné obuvi – pánských pantoflích, se plně nevěnoval řízení vozidla ... nesprávnou manipulací s plynovým pedálem, jeho prudkým sešlápnutím aktivoval tzv. systém „kick down“, umožňující vozidlu maximální výkon a zrychlení při předjíždění, kdy uvedl autobus do nepřiměřeného zrychlení, na takto vzniklou situaci nebyl během jízdy schopen reagovat brzděním a řízení autobusu nezvládl“. Popisovaná dopravní nehoda měla bohužel tragické důsledky, když došlo k úmrtí jedné ze sražených osob. Již v úvodních hodinách autoškoly se přitom apeluje na budoucí řidiče, aby mj. řídili v řádné obuvi. Zásadní otázkou v popisovaném případě bylo posouzení, zda by obviněný byl schopen zastavit autobus před místem střetu. Doplněným znaleckým posudkem pak bylo prokázáno, že tuto možnost nepochybně měl. Obviněný byl uznán vinným přečinem usmrcení z nedbalosti a byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 2 let. Nejvyšší soud dovolání jako zjevně neopodstatněné odmítl, ústavní stížnost proti rozhodnutí Nejvyššího soudu pak byla usnesením Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3266/23 odmítnuta.

V několika případech pak senáty Nejvyššího soudu posuzovaly situaci, kdy byla obviněným za opakované porušení dříve uloženého zákazu řízení (tj. za přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání; případně i další trestnou činnost) uložen krátkodobý nepodmíněný trest odnětí svobody (vzhledem k individualizaci trestu je nutné v podrobnostech odkázat na každé jednotlivé rozhodnutí, které v každém případě samostatně vyhodnocuje povahu a závažnost trestného činu a další aspekty trestného činu i obviněného).

§ 337 trestního zákoníku

Maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání

(1) Kdo maří nebo podstatně ztěžuje výkon rozhodnutí soudu nebo jiného orgánu veřejné moci tím, že

- a) vykonává činnost, která mu byla takovým rozhodnutím zakázána nebo pro kterou mu bylo odňato příslušné oprávnění podle jiného právního předpisu nebo pro kterou takové oprávnění pozbyl, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

U rozhodnutí sp. zn. **4 Tdo 1046/2023** se jednalo o trest odnětí svobody v délce šesti měsíců, v případě rozhodnutí sp. zn. **3 Tdo 1022/2023** o trest osmi měsíců a u rozhodnutí sp. zn. **11 Tdo 644/2023** trest odnětí svobody ještě o jeden měsíc delší. Ve všech třech případech bylo dovolání Nejvyšším soudem odmítnuto.

V posledně uvedeném případě obviněný neúspěšně argumentoval tím, že „*drtivou část cesty řídila právě jeho družka, avšak s ohledem na to, že není příliš zkušenou řidičkou, a navíc tehdy neměla při sobě brýle, které z důvodu krátkozrakosti jinak nosí, kdy navíc již byla tma a spustil se déšť, požádala ho z obavy z možné dopravní nehody, aby vyjel z města, přičemž se jednalo o pouhých několik stovek metrů, kdy takto řízení na žádost své družky převzal, s tím, že následně (po vyjetí z města) by opět řízení této předal*“. Člověk by naopak řekl, že vzhledem k pouličnímu osvětlení je řízení za tmy jednodušší právě ve městě než mimo něj. Obviněný tak podle svého vnímání převzal řízení z čistě altruistických důvodů, respektive „*z důvodu obavy o své zdraví, zdraví své družky i ostatních účastníků silničního provozu*“.

V dalších dvou případech (sp. zn. **11 Tdo 507/2023** a sp. zn. **6 Tdo 711/2023**) byl vedle trestu odnětí svobody uložen i trest propadnutí věci – automobilu, který byl použit při spáchání trestné činnosti. Obě dovolání byla jako nedůvodná odmítnuta.

K bezplatnému proškolení řidičských dovedností přistoupil obviněný v případě, který Nejvyšší soud projednával pod sp. zn. **4 Tdo 818/2023**. Proběhlé školení by bylo možné zestručnit slovy „*co na mě svítíš, p**o*“. Školení mohlo být o to bezprostřednější, pokud by se obviněnému podařilo poškozenou i vytáhnout z auta. Obviněný byl uznán vinným přečinem těžkého ublížení na zdraví z nedbalosti a přečinem výtržnictví, jeho dovolání Nejvyšší soud odmítl.

K osobnímu řešení kolize dvou aut přistoupil i obviněný v případě řešeném pod sp. zn. **4 Tdo 816/2023**, když poté, co poškozený během parkování neúmyslně nacouval do boku jeho automobilu, vystoupil ze svého vozidla a poškozeného začal slovně napadat. Od slovního konfliktu plynule přešel k fyzickému napadení poškozeného přes stažené boční okénko tak, že jej opakovaně vícekrát bil pěstmi do obličeje a dalších částí horní části těla. Za přečin výtržnictví byl obviněnému uložen podmíněný trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců.

Rozsáhlejší kolizi způsobil obviněný, jemuž Nejvyšší soud odmítl dovolání rozhodnutím sp. zn. **6 Tdo 846/2023**. Obviněný na dálnici v levém jízdním pruhu nejdříve úmyslně výrazným zpomalováním a rozjížděním postupně tzv. vybrzdil za ním jedoucí auto, následně před ním zastavil a zablokoval jej. Popsaným jednáním úmyslně vytvořil v levém průběžném jízdním pruhu dálnice v době dopravní špičky překážku v silničním provozu. Poté šel k vozidlu řidičky za ním, otevřel dveře na její straně a rukou ji uhodil do pravé tváře. V důsledku jeho jednání došlo k vytvoření neoznačené překážky v silničním provozu a k dopravní nehodě celkem čtyř vozidel, která se naštěstí obešla bez dalších zranění. Obviněný poté z místa nehody odjel pryč. Za uvedené byl uznán vinným zločinem obecného ohrožení a přečinem výtržnictví a byl odsouzen k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání tří roků. Nejvyšší soud se musel vypořádat s námitkou dovolatele k uloženému nepodmíněnému trestu, že jde o zjevně excesivní trestní postih, tedy nepřiměřeně přísný trest. Nejvyšší soud nepřisvědčil námitkám obviněného, ani péče o další osoby nevylučuje možnost uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, k tomu senát Nejvyššího soudu uvedl mj. následující: „*lze souhlasit s dovolatelem, že i k jeho rodinným poměrům je třeba přihlížet při stanovení druhu a výměry trestu, neznamená to, že by mu nebylo možné uložit nepodmíněný trest odnětí svobody jen proto, že stroze konstatuje, že je otcem, manželem a podobně*.“

V případě sp. zn. **3 Tdo 893/2023** se pak Nejvyšší soud musel vypořádat s námitkou obviněného, že nejednal s úmyslem vozidlo BMW X5 odcizit, nýbrž jej pouze dočasně užívat. Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu obviněný ve své výpovědi z přípravného řízení jednoznačně potvrdil úmysl odcizit vozidlo za účelem jeho zpeněžení, což ovšem nestihl. I v hlavním líčení obviněný toto vyjádření potvrdil jako pravdivé, byť jej následně bagatelizoval tvrzením, že se ve vozidle chtěl zejména projet. Soudy tudíž správně vyhodnotily jeho obhajobu o úmyslu vozidlo užívat jen dočasně za účelovou.

Agresivní jednání, které by člověk mohl očekávat spíše v počítačové hře, se vystupňovalo i u dovolatele v řízení sp. zn. **7 Tdo 949/2023**. Obviněný jako řidič osobního automobilu po předchozí verbální rozepři s poškozeným, který jel v souběžném jízdním pruhu na motocyklu, prudce strhl řízení vlevo, aby do něj narazil a odtlačil ho do levého jízdního pruhu, kde poškozený s motocyklem upadl, a tím mu způsobil život neohrožující zranění. Obviněný si nicméně musel být vědom, že při sražení poškozeného z motocyklu mohlo dojít k závažným poraněním. Za pokus zločinu těžkého ublížení na zdraví mu byl uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání tří let. Popsanému jednání předcházela konfliktní situace mezi obviněným a poškozeným, když se „*obviněný se svým automobilem během jízdy při snaze zařadit se do pravého odbočovacího jízdního pruhu zastavil před poškozeným tak, že to poškozeného donutilo rovněž zastavit, načež poškozený při následném objíždění vozidla nadával obviněnému do otevřeného okénka ... a kopl do levé přední části vozidla obviněného. Bezprostředně poté provedl obviněný jízdní manévry zakončený nárazem do motocyklu poškozeného. Ze strany obviněného tak šlo o záměrné najetí do motocyklu poškozeného a jeho sražení na zem jako mstu či odvetu za jeho předcházející nevhodné jednání*“.

Závěrem je tak vhodné opakovaně apelovat na pochopení a ohleduplnost mezi jednotlivými účastníky silničního provozu.

AEQUITAS

INTERNETOVÝ ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU

NEJVYŠŠÍ SOUD PRÁVĚ VYDAL ROČENKU ZA ROK 2023

Každý rok vydává Nejvyšší soud Ročenku, která rekapituluje jeho činnost za předchozí rok. Ročenka obsahuje informace o rozhodovací a judikatorní činnosti trestního i občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu za rok 2023. V ročence naleznete, kromě statistik, i shrnutí nejdůležitějších rozhodnutí a stanovisek, ale i přehled činnosti jednotlivých úseků a oddělení Nejvyššího soudu. Ročenka za rok 2023 je k dispozici v elektronické podobě na webových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz.

AEQUITAS | ČTVRTLETNÍK NEJVYŠŠÍHO SOUDU - 1/2024

Verze:

elektronická, formát PDF

Redakce:

Bc. Monika Němcová, Bc. Gabriela Tomíčková,
Mgr. Václav Vlček, Mgr. Bc. Jan Bena

Fotografie:

Bc. Soňa Šmahelová, Bc. Gabriela Tomíčková,
Bc. Monika Němcová, Ing. Jiří Sláma,
JUDr. Hana Tichá, Justiční akademie Slovenské republiky,
soukromý archiv Mgr. Jakuba Vostoupala,
Boris Pazdera, Ladislav Ševčík.

Redakční rada:

předseda redakční rady JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.,
JUDr. Petr Šuk, JUDr. Pavlína Brzobohatá,
JUDr. František Púry, Ph.D., Mgr. Aleš Pavel

Grafické zpracování:

Dominik Martin

Registrace:

AEQUITAS ISSN 2570-572